

ANDRÉS M. URRUTIA BADIOLA (arg.)

Euskara Foru Aldundien zirkularretan:
Bizkaia (1917-1919)
Gipuzkoa (1918-1923)

ZUZENBIDEAREN EUSKAL AKADEMIA
ACADEMIA VASCA DE DERECHO
BILBAO
MMXV

Patrocinadores / Babesleak

Urrutia Badiola, Andrés M. (arg.)
Euskara Foru Aldundien zirkularretan: Bizkaia (1917-1919), Gipuzkoa (1918-1923)
/ Andrés M. Urrutia Badiola (arg.) . - Bilbao : Zuzenbidearen Euskal Akademia =
Academia Vasca de Derecho, 2015.
XVIII, 488 p. : il. bl. y n. ; 24 cm. - (Colección Abeurrea Bilduma; 13)
D. L.
ISBN 978-84-7752-578-3

Eskubide guztiak erreserbatuak daude. Debehatuta dago, legearen arabera, argitalpen hau bikoiztea, biltzea edo igortzea, ez osorik, ez zatika, ezta inolako bitarteko edo prozedura teknikoren bidez ere, argitaratzaileen esanbidezko baimenik gabe.

©Argitaraldi honetarako: Zuzenbidearen Euskal Akademia / Academia Vasca de Derecho

Diseinu eta maketazioa: IKEDER, S.L.

Ikerketa-taldea:

Zuzendaritza, argitaratzea, sarrera eta iturriak:

Andrés M. Urrutia Badiola

Bizkaiko eta Gipuzkoako zirkularrak biltzea,
transkribatzea eta oharrak egitea:

Cesar Gallastegi Aranzabal

Bizkaiko eta Gipuzkoako zirkularren
hiztegiak eta oharrak:

Arantza Etxebarria Iturrate

Irudiak:

Andrés M. Urrutia Badiola

Cesar Gallastegi Aranzabal

AURKIBIDEA

Atarikoa, <i>Andrés M. Urrutia Badiola</i>	XIII
1. SARRERA	
1.1. Euskara eta Administrazioa XX. mende hasieran	3
1.2. Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiak eta euskara: giro politikoa eta kulturala	6
1.2.1. Hizkuntzen arteko ofizialtasuna. Kataluniako ereduia eta haren eragina Bizkaian eta Gipuzkoan	11
1.2.2. Bizkaia	15
1.2.3. Gipuzkoa	17
1.2.4. Euskal kulturarentzat habe berriak: <i>Eusko Ikaskuntza eta Euskaltzaindia</i>	20
1.2.5. Prentsaren oihartzuna	22
1.2.6. Probintziako Batzordea eta zirkularrak: esanahi juridiko-administratiboa	26
2. TESTUEN EGILEAK ETA EZAUGARRIAK	
2.1. Bizkaia	31
2.1.1. Itzultzailea: Juan Luis Biziola (1884-1937)	31
2.1.2. Testuen ezaugarriak. Biziolaren traduktologia eta terminologia	46
2.1.3. Mikel Arrutza, itzultzaile titularra	47
2.2. Gipuzkoa	51
2.2.1. Itzultzailea: Gregorio Muxika (1882-1931)	51
2.2.2. Testuen ezaugarriak. Muxikaren traduktologia eta terminologia	51

3. LABUR-ZURREAN: LAN JURIDIKO ETA ADMINIS- TRATIBO BATEN NONDIK NORAKOAK	53
4. BIZKAIKO FORU ALDUNDIAREN ZIRKULAR ELEBI- DUNAK: TESTUAK ETA HIZTEGIA	
4.1. Bizkaiko Foru Aldundiaren zirkular elebidunak (1917-1919)	59
4.2. Bizkaiko Foru Aldundiaren zirkular elebidunak: testuak	63
4.3. Bizkaiko Foru Aldundiaren zirkular elebidunak: hiztegia	161
4.4. Bizkaiko Foru Aldundiaren zirkular elebidunak: <i>Itz barrijen atzalbena</i>	217
5. GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIAREN ZIRKULAR ELEBIDUNAK: TESTUAK ETA HIZTEGIA	
5.1. Gipuzkoako Foru Aldundiaren zirkular elebidunak (1918-1923)	225
5.2. Gipuzkoako Foru Aldundiaren zirkular elebidunak: testuak	231
5.3. Gipuzkoako Foru Aldundiaren zirkular elebidunak: hiztegia	369
5.4. Gipuzkoako Foru Aldundiaren zirkular elebidunak: <i>Itz barrijen atzalbena</i>	409
6. IRUDIAK	413
6.1. Bizkaia	415
6.2. Gipuzkoa	439

7. ITURRIAK ETA BIBLIOGRAFIA

7.1. Iturriak	457
7.1.1. Agiritegiak, Bibliotekak eta Erregistroak	459
7.1.2. Egunerokoak eta aldizkariak	460
7.1.3. Aldizkari Ofizialak	460
7.1.4. Ahozko iturriak	460
7.1.5. Gutuneria	460
7.1.6. Bibliografia	461

ATARIKOA

Hona, berriz, aspaldiko testugintza baten lekukotasuna, euskaraz ondu eta moldatua, itzulpenaren bidez. Ez dator hau, etorri ere, euskararen literatura sailetik, ezpada euskal letretatik, letra horietan sartzen baitira bete-betean testu juridiko-administratiboak.

Halako letretan ez da ugaria izan euskararen presentzia. Urri izate honetatik aldentzeko, hona ekarpen esanguratsua, itzultzaile batzuen emaitza dakarrena. Hain zuzen ere, gerra zibilaren aurretik itzulpen juridiko-administratiboa garatu zuten horiek, XIX. mendetik zetorrena gerra zibilaren garaian egin zenarekin lotuz eta estekatuz.

Itzultzaile horiek ere, taxu desberdinetakoak izan ziren: Biziola eta Arrutza, bizkaitarrak eta Aranazaleak; Muxika, gipuzkoarra eta herri hizkerazalea; hiruak haatik, euskaltzale sutsuak eta ekarpen adierazgarriak egin zituztenak. Eskerrak Biziola eta Arrutza zirenen etxekoei, haiei buruzko hainbat datu eskuratzearren. Orobat, Bizkaiko Foru Aldundiaren Agiritegi Historikoari eta Gipuzkoako Artxibo Orokorari, irudi zein agirietan eskaini duten laguntzagaitik.

Horiek bildu, ikertu eta guztion eskura jarri nahi izan da ikerketa lan honetan aritu garenon aldetik, geroko beste emaitzen aitzindari eta zimentarri.

Andrés M. Urrutia Badiola